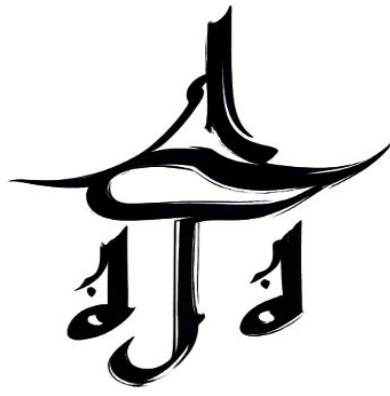

AKADEMİK TARİH VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

Academic Journal of History and Idea

Review Article

Received: 17.09.2025

Accepted: 20.06.2026

Tansu Yardımcı*

<https://orcid.org/0000-0003-0810-8078>

Mavi Vatan Doktrini Bağlamında Türkiye'nin Doğu Akdeniz Enerji Politikaları

Turkey's Eastern Mediterranean Energy Policies in the Context of the Blue Homeland Doctrine

Öz

Bu çalışma, Mavi Vatan doktrini bağlamında Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji politikalarını incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, Doğu Akdeniz'de hidrokarbon keşiflerinin ardından yoğunlaşan deniz yetki alanı tartışmalarının Türkiye'nin enerji, güvenlik ve diplomasi politikaları üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Araştırma, literatür taramasına dayalı nitel doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Bu kapsamda deniz hukuku literatürü, resmi belgeler, uluslararası kuruluş raporları ve bölgesel enerji girişimlerine ilişkin birincil ve ikincil kaynaklar karşılaştırmalı bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Çalışmada, Mavi Vatan doktrininin yalnızca söylemsel bir güvenlik kavramı olmadığı; aynı zamanda kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölge, enerji güvenliği ve deniz diplomasisi eksenlerinde işlevsel bir dış politika çerçevesi sunduğu değerlendirilmektedir. Bulgular, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de izlediği enerji politikasının üç temel ekseninde şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bunlar; deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin hukuki tezlerin güçlendirilmesi, sahadaki sismik araştırma ve sondaj kapasitesinin geliştirilmesi ile dışlayıcı bölgesel enerji düzenlemelerine karşı alternatif diplomatik girişimlerin sürdürülmesidir. Bunun yanında 2023 sonrası dönemde bölgesel diplomatik normalleşme eğilimleri, Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkilerde gözlenen iyileşme, Avrupa'nın enerji güvenliği politikalarındaki dönüşüm ve EastMed Projesi'nin ticari uygulanabilirliğine ilişkin tartışmalar, Doğu Akdeniz'deki stratejik denklemin yeniden şekillenmesinde etkili olmuştur. Sonuç olarak çalışma, Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji politikasının yalnızca gelişmelere tepki veren bir yaklaşım olmaktan uzaklaşarak daha proaktif, çok boyutlu ve stratejik bir nitelik kazandığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mavi Vatan, Doğu Akdeniz, enerji politikaları, münhasır ekonomik bölge, kıta sahanlığı.

Abstract

This study examines Türkiye's energy policies in the Eastern Mediterranean within the framework of the Blue Homeland Doctrine. It aims to analyse how the maritime jurisdiction disputes that intensified following major hydrocarbon discoveries have influenced Türkiye's energy, security, and foreign policy agenda. The research adopts a qualitative document analysis based on a comprehensive review of the relevant literature. Academic studies on the law of the sea, official documents, reports published by international organisations, and primary and secondary sources concerning regional energy initiatives are examined through a

*Graduate Student, Kırıkkale University, International Relations, Türkiye, tansuyardimci31@gmail.com

Citation: Yardımcı, T. (2026). Mavi Vatan Doktrini Bağlamında Türkiye'nin Doğu Akdeniz Enerji Politikaları. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 13 (3), 1-11.

Copyright and License Statement — © 2026 Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi (Academic Journal of History and Idea). This article is published as an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution–NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). The article may be used, shared, adapted, distributed, and reproduced in any medium or format for non-commercial purposes, provided that appropriate credit is given to the author(s) and the journal. The authors are solely responsible for the scientific, legal, and ethical content of the article; the editors and editorial board disclaim all responsibility.

comparative analytical approach. The study argues that the Blue Homeland Doctrine extends beyond a discursive security concept and functions as a strategic foreign policy framework encompassing the continental shelf, the exclusive economic zone, energy security, and maritime diplomacy. The findings indicate that Türkiye's Eastern Mediterranean energy policy has evolved around three interrelated pillars: reinforcing its legal claims concerning maritime jurisdiction, expanding offshore seismic survey and drilling capabilities, and developing alternative diplomatic initiatives in response to exclusionary regional energy arrangements. The analysis further demonstrates that developments after 2023—including regional diplomatic normalisation, the improvement of relations between Türkiye and Egypt, changes in European energy security priorities, and continuing debates over the commercial viability of the EastMed Project—have reshaped the strategic landscape of the Eastern Mediterranean. Overall, the study concludes that Türkiye's policy has gradually evolved from a predominantly reactive approach towards a more proactive, multidimensional, and strategically integrated framework.

Keywords: *Blue Homeland Doctrine, Eastern Mediterranean, energy policy, exclusive economic zone, continental shelf.*

Giriş

Doğu Akdeniz, deniz yetki alanları, enerji arz güvenliği, deniz taşımacılığı ve askerî-stratejik rekabetin kesiştiği bir coğrafya olarak yirmi birinci yüzyılda yeniden ön plana çıkmıştır. Özellikle 2000'li yıllardan itibaren Levant Havzası ve çevresinde tespit edilen hidrokarbon potansiyeli, bölgeyi yalnızca enerji şirketlerinin değil, aynı zamanda kıyıdaş devletler ile küresel aktörlerin de yoğun rekabet alanlarından biri hâline getirmiştir. Bu gelişme, Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının sınırlandırılması meselesini enerji jeopolitiğinin temel unsurlarından biri konumuna taşımıştır.

Türkiye açısından Doğu Akdeniz, yalnızca enerji kaynaklarına erişim meselesi değildir. Bölge, aynı zamanda kıta sahanlığı hakları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin statüsü, deniz ulaştırma hatları, askerî caydırıcılık ve bölgesel denge politikalarıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle Mavi Vatan doktrini, Türkiye'nin deniz yetki alanlarını tanımlama ve savunmaya yönelik yaklaşımının kavramsal çerçevesi olarak daha görünür hâle gelmiştir. Doktrin, Türkiye'de özellikle deniz yetki alanlarına ilişkin hukuki argümanların kamu diplomasisi ve güvenlik politikaları bağlamında ele alınmasında önemli bir işlev görmektedir.

Bu çalışma, Mavi Vatan doktrini çerçevesinde Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji politikalarını analiz ederek literatüre üç düzeyde katkı sunmayı amaçlamaktadır. Birinci olarak, Doğu Akdeniz'in enerji jeopolitiğini deniz hukuku tartışmalarıyla birlikte değerlendirmektedir. İkinci olarak, Mavi Vatan doktrininin kavramsal ve hukuki dayanaklarını analitik bir çerçevede incelemektedir. Üçüncü olarak ise 2023 sonrası gelişmeleri de kapsayacak şekilde Türkiye'nin enerji, diplomasi ve deniz yetki alanı politikalarının güncel yönelimlerini değerlendirmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma desenine dayalı doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmada Doğu Akdeniz enerji jeopolitiği, deniz yetki alanlarının sınırlandırılması ve Mavi Vatan doktrini üzerine mevcut literatür sistematik biçimde incelenmiştir. Kaynak seçimi yapılırken üç temel ölçüt esas alınmıştır. Birincisi, deniz hukuku ve bölgesel jeopolitik açısından kurucu nitelik taşıyan akademik eserlerdir. İkincisi, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Konseyi, Avrupa

Komisyonu, United States Geological Survey (USGS) ve Doğu Akdeniz Gaz Forumu gibi kurumların resmî metinleridir. Üçüncüsü ise 2023 sonrası dönemin gelişmelerini yansıtan güncel politika belgeleri ve kurumsal açıklamalardır.

Analiz sürecinde kaynaklar yalnızca betimleyici özetleme yöntemiyle ele alınmamış, metinler karşılaştırmalı içerik çözümlemesi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda aktörlerin hukuki tezleri, enerji projeleri ve diplomatik konumlanmaları arasındaki süreklilik ve kırılma noktaları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın temel sınırlılığı, kapalı diplomatik müzakere süreçlerine ve enerji şirketlerinin ticari veri setlerinin tamamına erişim sağlanamamasıdır. Buna karşın kullanılan birincil kurumsal kaynaklar, mevcut politika yönelimlerinin analiz edilmesi açısından yeterli bir analitik zemin sunmaktadır.

Doğu Akdeniz'in enerji jeopolitiği

Doğu Akdeniz, sahip olduğu hidrokarbon potansiyeli, deniz ticaret yolları üzerindeki stratejik konumu ve bölgesel güç mücadeleleri nedeniyle son yirmi yılda uluslararası siyasetin önemli jeopolitik alanlarından biri hâline gelmiştir. Bölge, Süveyş Kanalı aracılığıyla Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'na, Cebelitarık Boğazı üzerinden ise Atlas Okyanusu'na bağlanan küresel deniz ticaret ağının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu nedenle Doğu Akdeniz'de meydana gelen gelişmeler yalnızca bölge ülkelerini değil, Avrupa'nın enerji güvenliğini ve küresel deniz ticaretini de doğrudan etkilemektedir (Kaplan, 2012; Yergin, 2020; International Energy Agency, 2023).

Bölgenin enerji jeopolitiğindeki önemini artıran temel unsur, 2000'li yıllardan itibaren gerçekleştirilen hidrokarbon keşifleridir. Amerika Birleşik Devletleri Jeolojik Araştırmalar Kurumu (United States Geological Survey) tarafından yayımlanan raporda Levant Havzası'nda önemli miktarda keşfedilmemiş petrol ve doğal gaz rezervi bulunduğu belirtilmiştir. Rapora göre bölgede yaklaşık 1,7 milyar varil geri kazanılabilir petrol ile 122 trilyon kübik feet doğal gaz potansiyeli bulunmaktadır (United States Geological Survey, 2010). Bu bulgular, Doğu Akdeniz'i enerji şirketleri kadar bölgesel ve küresel aktörler açısından da stratejik bir rekabet alanına dönüştürmüştür.

Hidrokarbon keşifleri, bölgesel iş birliğini teşvik etmekten ziyade birçok durumda deniz yetki alanlarına ilişkin anlaşmazlıkları daha görünür hâle getirmiştir. İsrail açıklarındaki Tamar ve Leviathan sahaları ile Mısır açıklarındaki Zohr sahası, enerji güvenliği tartışmalarını bölgesel siyasetin merkezine taşımıştır. Bu gelişmeler, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırmalarına ilişkin hukuki tartışmaların da yoğunlaşmasına neden olmuştur. Dolayısıyla Doğu Akdeniz'de enerji jeopolitiği ile deniz hukuku birbirinden ayrılmaz iki temel unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Klein, 2011).

Bölgesel enerji iş birliğinin kurumsal örneklerinden biri olan Doğu Akdeniz Gaz Forumu, 2019 yılında kurulmuş ve enerji alanında çok taraflı iş birliğini geliştirmeyi amaçlamıştır (East Mediterranean

Gas Forum, 2020). Bununla birlikte Türkiye'nin forumda yer almaması, bölgesel enerji mimarisinin kapsayıcılığı konusunda çeşitli tartışmaları beraberinde getirmiştir. Türkiye, coğrafi konumu, enerji tüketim kapasitesi ve transit ülke niteliği nedeniyle Doğu Akdeniz enerji denkleminde göz ardı edilmesi güç aktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Öte yandan Avrupa'nın enerji arz güvenliğini güçlendirme arayışları da Doğu Akdeniz'in stratejik önemini artırmıştır (Shaffer, 2013; International Energy Agency, 2024). Özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında Avrupa ülkeleri enerji kaynaklarını çeşitlendirmeye yönelmiş, alternatif tedarik güzergâhları ve enerji projeleri yeniden gündeme gelmiştir. Bununla birlikte enerji projelerinin başarısı yalnızca rezerv miktarlarına değil; ekonomik fizibiliteye, siyasi istikrara, altyapı maliyetlerine ve uluslararası iş birliği düzeyine de bağlıdır (International Energy Agency, 2024). Sonuç olarak Doğu Akdeniz, enerji kaynaklarının ötesinde deniz yetki alanları, enerji güvenliği, uluslararası hukuk ve bölgesel güç dengelerinin kesişim noktasında yer alan çok boyutlu bir jeopolitik alan niteliği taşımaktadır. Bu nedenle bölgedeki gelişmelerin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda hukuki, diplomatik ve güvenlik boyutlarıyla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Mavi Vatan doktrini: Kavramsal ve hukuki çerçeve

Mavi Vatan doktrini, Türkiye'nin deniz yetki alanlarını, deniz güvenliğini ve deniz kaynaklarından doğan haklarını merkeze alan stratejik bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Kavram ilk kez Türk denizcilik çevrelerinde kullanılmaya başlanmış, ilerleyen süreçte Türkiye'nin Doğu Akdeniz, Ege Denizi ve Karadeniz'deki deniz yetki alanlarına ilişkin politikalarının önemli bir referans noktası hâline gelmiştir. Doktrinin kamuoyunda yaygınlaşmasında Cem Gürdeniz'in çalışmaları ile Cihat Yaycı'nın deniz yetki alanlarına ilişkin değerlendirmeleri etkili olmuştur (Gürdeniz, 2019; Yaycı, 2011).

Mavi Vatan yaklaşımı, Türkiye'nin çevresindeki deniz alanlarını yalnızca askerî veya güvenlik perspektifiyle değil; enerji güvenliği, ekonomik kaynaklar, deniz ticareti ve uluslararası hukuk boyutlarıyla birlikte değerlendirmektedir. Bu yönüyle doktrin, deniz alanlarının ulusal çıkarların korunmasındaki rolünü vurgulayan kapsamlı bir stratejik çerçeve sunmaktadır. Özellikle Doğu Akdeniz'de ortaya çıkan hidrokarbon keşifleri sonrasında deniz yetki alanlarının sınırlandırılması konusu, doktrinin en görünür uygulama alanlarından biri hâline gelmiştir.

Doktrinin hukuki temelini deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin uluslararası hukuk kuralları oluşturmaktadır. Türkiye, 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne (UNCLOS) taraf olmamakla birlikte, kıta sahanlığı ve deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin birçok ilkenin uluslararası örf ve adet hukukunun parçası olduğunu kabul etmektedir. Bu çerçevede hakkaniyet, orantılılık ve karşılıklı kıyıların durumu gibi kriterler deniz sınırlandırma uyuşmazlıklarında önemli rol oynamaktadır (Tanaka, 2019).

Uluslararası yargı kararları da deniz yetki alanlarının belirlenmesinde önemli bir referans oluşturmaktadır. Özellikle Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davaları ile *Bangladesh/Myanmar* Kararı, deniz sınırlandırmalarında hakkaniyet ilkesinin önemini ortaya koymuştur (International Court of Justice, 1969; International Tribunal for the Law of the Sea, 2012). Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki hukuki tezleri de büyük ölçüde bu ilkeler çerçevesinde şekillenmektedir.

Mavi Vatan doktrini aynı zamanda deniz gücü teorileriyle de ilişkilendirilmektedir. Alfred Thayer Mahan'ın deniz hâkimiyeti yaklaşımı, deniz yolları ve deniz gücünün devletlerin uluslararası sistemdeki konumunu etkilediğini ortaya koymuştur (Mahan, 1987). Türkiye'nin Mavi Vatan yaklaşımı, Mahan'ın teorisinin doğrudan bir yansıması olmamakla birlikte, deniz alanlarının stratejik önemine yaptığı vurgu bakımından benzer bir anlayış taşımaktadır. Bununla birlikte Türkiye'nin yaklaşımında enerji güvenliği, deniz yetki alanları ve kıyıdaş devletlerle yaşanan uyuşmazlıklar daha belirleyici bir yer tutmaktadır.

Kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge kavramları, Mavi Vatan doktrininin hukuki boyutunun anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Kıta sahanlığı, kıyı devletlerine deniz yatağı ve toprak altındaki doğal kaynaklar üzerinde haklar tanırken; münhasır ekonomik bölge su sütunundaki ekonomik faaliyetleri de kapsamaktadır. Bu nedenle Doğu Akdeniz'deki enerji arama ve üretim faaliyetleri yalnızca kıta sahanlığı tartışmalarıyla sınırlı kalmamakta, münhasır ekonomik bölge sınırlandırmalarını da gündeme getirmektedir (United Nations, 1982).

Sonuç olarak Mavi Vatan doktrini, Türkiye'nin deniz yetki alanlarına ilişkin hukuki tezlerini, enerji güvenliği hedeflerini ve deniz gücü perspektifini bir araya getiren kapsamlı bir stratejik yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Doktrin, özellikle Doğu Akdeniz bağlamında Türkiye'nin enerji politikalarının ve deniz diplomasisinin şekillenmesinde önemli bir referans çerçevesi oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji politikaları

Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji politikası, enerji kaynaklarına erişim, deniz yetki alanlarının korunması ve bölgesel güç dengelerinin yönetimini birlikte içeren çok boyutlu bir stratejiye dayanmaktadır. Bu strateji; hukuki tezlerin uluslararası platformlarda savunulması, enerji arama ve sondaj kapasitesinin geliştirilmesi ile bölgesel diplomatik girişimlerin sürdürülmesi olmak üzere üç temel eksen çerçevesinde değerlendirilebilir (Tanaka, 2019; Gürdeniz, 2019).

İlk eksen, Türkiye'nin deniz yetki alanlarına ilişkin hukuki tezlerinin uluslararası düzeyde kayıt altına alınmasıdır. Türkiye, Birleşmiş Milletler nezdinde gerçekleştirdiği bildirimler ve diplomatik girişimlerle Doğu Akdeniz'deki kıta sahanlığına ilişkin görüşlerini uluslararası kamuoyuna duyurmuştur (United Nations, 2001; United Nations, 2019). Türkiye'nin temel yaklaşımı, Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarının hakkaniyet ilkesi çerçevesinde sınırlandırılması gerektiği yönündedir. Bu kapsamda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ada çevresindeki doğal kaynaklar üzerindeki haklarının da dikkate

alınması gerektiği savunulmaktadır (Tanaka, 2019). İkinci eksen, enerji arama ve sondaj kapasitesinin artırılmasıdır. Türkiye son yıllarda enerji alanında dışa bağımlılığı azaltmak ve deniz yetki alanlarına ilişkin tezlerini sahadaki uygulamalarla desteklemek amacıyla sismik araştırma ve derin deniz sondaj faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Fatih, Yavuz, Kanuni ve Abdülhamid Han sondaj gemileri ile Oruç Reis ve Barbaros Hayreddin Paşa sismik araştırma gemileri bu stratejinin önemli araçları hâline gelmiştir. Böylece Türkiye, yalnızca hukuki tezler ileri süren değil, aynı zamanda sahada aktif faaliyet yürüten bir aktör konumuna ulaşmıştır (Gürdeniz, 2019).

Üçüncü eksen ise diplomatik dengeleme politikasıdır. Türkiye, Doğu Akdeniz'de oluşan bölgesel enerji iş birliklerinin dışında kalmamak amacıyla alternatif diplomatik girişimler geliştirmiştir. Bu çerçevede Türkiye ile Libya arasında 27 Kasım 2019 tarihinde imzalanan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu mutabakat, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarına ilişkin tezlerini uluslararası hukuk zemininde destekleyen önemli belgelerden biri olarak görülmektedir (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2019; Yayı, 2011). Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikasının önemli özelliklerinden biri, enerji güvenliği ile deniz güvenliğini birlikte ele almasıdır. Bölgedeki enerji kaynakları yalnızca ekonomik bir unsur olarak değil, aynı zamanda ulusal güvenlik ve dış politika perspektifleriyle de değerlendirilmektedir. Bu nedenle enerji faaliyetleri ile diplomatik girişimler ve deniz gücü kapasitesi birbirini tamamlayan unsurlar olarak öne çıkmaktadır (Gürdeniz, 2019).

Bununla birlikte Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikası zaman zaman Avrupa Birliği ve bazı bölge ülkeleriyle görüş ayrılıklarına yol açmıştır. Ancak bölgenin jeopolitik yapısı, enerji kaynaklarının paylaşımı ve deniz yetki alanlarının belirlenmesine ilişkin sorunların yalnızca tek taraflı yaklaşımlarla çözülemeyeceğini göstermektedir. Bu nedenle Türkiye, bir yandan mevcut hak ve menfaatlerini korumaya çalışırken diğer yandan diplomatik müzakere kanallarını açık tutmayı sürdürmektedir. Sonuç olarak Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji politikası, enerji güvenliği, deniz yetki alanları ve bölgesel diplomasi arasında denge kurmaya çalışan çok katmanlı bir strateji olarak değerlendirilebilir. Bu politika, yalnızca enerji kaynaklarına erişimi değil, aynı zamanda Türkiye'nin bölgesel konumunu ve uluslararası hukuk temelindeki haklarını koruma amacını da içermektedir.

2023 sonrası gelişmeler ve yeni eğilimler

Doğu Akdeniz'deki enerji ve deniz yetki alanı tartışmaları, 2023 sonrasında uluslararası sistemde yaşanan gelişmelerden doğrudan etkilenmiştir. Özellikle Rusya-Ukrayna Savaşı'nın ardından Avrupa'nın enerji güvenliği politikalarında meydana gelen değişim, Doğu Akdeniz'in stratejik önemini yeniden gündeme taşımıştır. Avrupa ülkeleri enerji arz güvenliğini güçlendirmek amacıyla kaynak ve güzergâh çeşitlendirmesine yönelirken, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) altyapıları ile mevcut enerji

iletim hatlarının kapasitesinin artırılması ön plana çıkmıştır (International Energy Agency, 2024; European Commission, 2024).

Bu süreçte Doğu Akdeniz'deki enerji kaynakları Avrupa açısından alternatif tedarik seçeneklerinden biri olarak değerlendirilmeye devam etmiştir. Ancak bölgedeki enerji projelerinin başarısının yalnızca rezerv miktarına bağlı olmadığı görülmektedir. Teknik altyapı, ekonomik maliyetler, siyasi riskler ve bölgesel iş birliği düzeyi gibi unsurlar enerji projelerinin uygulanabilirliğini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle bölgede planlanan birçok enerji girişimi, ekonomik ve siyasi boyutları birlikte dikkate alınarak değerlendirilmektedir (International Energy Agency, 2024).

2023 sonrasında dikkat çeken gelişmelerden biri de bölgesel diplomatik ilişkilerde yaşanan normalleşme eğilimidir. Türkiye'nin Mısır başta olmak üzere bazı bölge ülkeleriyle ilişkilerini yeniden geliştirmeye yönelik girişimleri, Doğu Akdeniz'deki diplomatik atmosferin yumuşamasına katkı sağlamıştır. Her ne kadar deniz yetki alanları ve enerji paylaşımı konularındaki görüş ayrılıkları tamamen ortadan kalkmamış olsa da taraflar arasında diyalog kanallarının yeniden açılması, bölgesel istikrar açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Avrupa Birliği'nin Doğu Akdeniz'e yönelik yaklaşımında da belirli değişimler gözlenmektedir. Birlik, deniz yetki alanları ve enerji faaliyetlerine ilişkin tutumunu sürdürmekle birlikte, bölgesel istikrarın korunmasına ve diplomatik çözüm yollarının desteklenmesine daha fazla vurgu yapmaktadır. Bu durum, Doğu Akdeniz'de güvenlik temelli yaklaşımların yanında diplomatik araçların da önem kazandığını göstermektedir (European Council, 2020). Bölgedeki enerji yönetişimi açısından bir diğer önemli unsur ise çok taraflı iş birliği mekanizmalarının geleceğidir. Doğu Akdeniz Gaz Forumu gibi girişimler enerji alanında bölgesel koordinasyonu artırmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte Doğu Akdeniz'de kalıcı ve sürdürülebilir bir enerji mimarisinin oluşturulabilmesi için bölgedeki tüm önemli aktörlerin dâhil olduğu daha kapsayıcı iş birliği modellerine ihtiyaç duyulduğuna ilişkin değerlendirmeler güç kazanmaktadır.

Ayrıca küresel enerji dönüşümü de Doğu Akdeniz'in geleceğini etkileyen önemli faktörlerden biridir. Yenilenebilir enerji yatırımlarının hızlanması, karbon emisyonlarının azaltılmasına yönelik uluslararası politikalar ve enerji teknolojilerindeki gelişmeler, doğal gaz projelerinin uzun vadeli ekonomik değerini yeniden şekillendirmektedir. Bu nedenle Doğu Akdeniz'deki enerji kaynakları yalnızca mevcut piyasa koşulları açısından değil, küresel enerji dönüşümünün ortaya çıkaracağı yeni dinamikler çerçevesinde de değerlendirilmektedir (International Energy Agency, 2023; International Energy Agency, 2024).

Sonuç olarak 2023 sonrası dönemde Doğu Akdeniz'de enerji rekabeti devam etmekle birlikte, bölgesel siyasetin daha karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya dönüştüğü görülmektedir. Günümüzde

mesele yalnızca enerji kaynaklarının paylaşımı değil; enerji güvenliği, uluslararası hukuk, bölgesel diplomasi ve ekonomik sürdürülebilirlik unsurlarının birlikte yönetilmesini gerektiren kapsamlı bir jeopolitik mesele hâline gelmiştir. Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikası da bu değişen koşullar çerçevesinde şekillenmeye devam etmektedir.

Sonuç

Doğu Akdeniz, günümüzde yalnızca hidrokarbon rezervleri üzerinden değerlendirilemeyecek kadar karmaşık bir jeopolitik alan hâline gelmiştir. Bölge; enerji arz güvenliği, deniz ticaret yolları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge uyuşmazlıkları, büyük güç rekabeti, bölgesel ittifaklar ve savunma stratejileri gibi birçok değişkenin eş zamanlı olarak etkili olduğu çok katmanlı bir jeopolitik yapı ortaya koymaktadır. Bu nedenle Doğu Akdeniz'de yaşanan gelişmeleri yalnızca ekonomik çıkar çatışmaları ya da yalnızca uluslararası hukuk uyuşmazlıkları çerçevesinde değerlendirmek yeterli değildir. Bölgedeki dinamikler, enerji kaynaklarının paylaşımının ötesinde güç dengeleri, hukuki meşruiyet ve bölgesel düzenin şekillenmesiyle yakından ilişkilidir.

Bu çalışma kapsamında yapılan değerlendirmeler, Mavi Vatan doktrininin Türkiye açısından yalnızca iç kamuoyuna yönelik sembolik bir söylem niteliği taşımadığını ortaya koymaktadır. Kavram, zaman içinde Türkiye'nin deniz yetki alanlarına ilişkin tezlerini görünür kılan, deniz gücü kapasitesini dış politika ile ilişkilendiren ve enerji politikalarını stratejik bir çerçeveye oturtan kurumsal bir yaklaşıma dönüşmüştür. Özellikle son yıllarda dış politika belgelerinde, resmî açıklamalarda ve uygulamalarda bu yaklaşımın daha sistematik biçimde yer aldığı görülmektedir. Bu durum, Mavi Vatan doktrininin kamuoyu söyleminin ötesine geçerek devlet politikalarında referans alınan stratejik yaklaşımlardan biri hâline geldiğine işaret etmektedir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz enerji politikasının üç temel ekseninde şekillendiği anlaşılmaktadır. Birinci eksen, hukuki tezlerin uluslararası platformlarda kayıt altına alınması ve meşruiyet zemininin güçlendirilmesidir. Türkiye, uzun yıllardır Birleşmiş Milletler nezdindeki bildirimler, ikili anlaşmalar ve diplomatik girişimlerle kıta sahanlığı ve deniz yetki alanlarına ilişkin tezlerini uluslararası platformlara taşımaktadır. İkinci eksen, sahadaki kapasitenin güçlendirilmesidir. Sondaj gemileri, sismik araştırma filoları ve deniz kuvvetleri unsurlarının görünürlüğü, Türkiye'nin yalnızca itirazlarını dile getiren değil, aynı zamanda fiilen varlık gösteren bir aktör olarak konumunu pekiştirmiştir. Üçüncü eksen ise diplomatik dengelemedir. Türkiye, dışlayıcı bloklasmalar karşısında alternatif ortaklıklar geliştirerek bölgesel denklemin dışında bırakılmasına yönelik girişimlerin etkisini sınırlandırmaya çalışmıştır. Libya ile imzalanan deniz yetki alanlarına ilişkin mutabakat ile son dönemde Mısır ile ilişkilerin normalleşmesine yönelik adımlar bu yaklaşımın somut örnekleri arasında yer almaktadır.

2023 sonrası gelişmeler, Doğu Akdeniz denkleminde önemli değişimlere işaret etmektedir. Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında Avrupa'nın enerji güvenliği anlayışı değişmiş; uzun vadeli ve yüksek maliyetli boru hattı projelerinin yanında sıvılaştırılmış doğal gaz terminalleri, kısa vadeli tedarik esnekliği ve mevcut altyapının geliştirilmesi daha fazla önem kazanmıştır. Bu dönüşüm, Doğu Akdeniz kaynaklı bazı enerji projelerinin siyasi önemini korurken ekonomik uygulanabilirliklerinin yeniden değerlendirilmesine yol açmıştır. Bu çerçevede Türkiye'nin coğrafi konumu, mevcut enerji iletim altyapısı ve enerji transitindeki deneyimi dikkate alındığında, orta vadede bölgesel enerji mimarisindeki konumunun önemini koruyacağı değerlendirilebilir.

Bununla birlikte Türkiye açısından çözüm bekleyen temel meseleler varlığını sürdürmektedir. Kıbrıs meselesi, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile deniz yetki alanlarına ilişkin anlaşmazlıklar, Yunanistan ile deniz sınırlandırmasına ilişkin görüş ayrılıkları ve Avrupa Birliği ile dönemsel gerilimler, Doğu Akdeniz'de kalıcı iş birliği zemininin önündeki temel başlıklar arasında yer almaktadır. Ayrıca enerji piyasalarındaki dönüşüm de yeni bir stratejik çerçeve ortaya çıkarmaktadır. Yenilenebilir enerji yatırımlarındaki artış, yeşil dönüşüm politikaları ve fosil yakıt projelerine finansman sağlanmasının giderek zorlaşması, Doğu Akdeniz doğal gazının uzun vadeli stratejik değerinin değişen piyasa koşulları çerçevesinde yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle bölgedeki enerji projeleri artık yalnızca rezerv miktarı bakımından değil; maliyet, piyasa erişimi, siyasi risk ve zamanlama açısından da kapsamlı biçimde ele alınmaktadır.

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikasında askerî caydırıcılık kapasitesi ile diplomatik esnekliğin birlikte yürütülmesinin daha sürdürülebilir bir stratejik çerçeve oluşturabileceğine işaret etmektedir. Yalnızca askerî unsurlara dayanan politikalar bölgesel gerilimlerin artmasına, yalnızca diplomatik girişimlere dayanan yaklaşımlar ise müzakere kapasitesinin sınırlandırılmasına neden olabilecek riskler taşımaktadır. Bu çerçevede mevcut kapasitenin korunmasının yanı sıra Mısır, Libya ve İsrail ile sürdürülebilir diplomatik mekanizmaların geliştirilmesi, bölgesel istikrarın güçlendirilmesine katkı sağlayabilecek politika seçenekleri arasında değerlendirilebilir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti boyutu da bu çerçevede ayrı bir önem taşımaktadır. Türkiye açısından Kıbrıs Türklerinin ada çevresindeki doğal kaynaklar üzerindeki haklarına ilişkin yaklaşım, Doğu Akdeniz politikasının temel unsurlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte Kıbrıs meselesinin yalnızca güvenlik eksenli yaklaşımlarla değil; ortak gelir paylaşımı modelleri, teknik komiteler ve karşılıklı güven artırıcı mekanizmalar gibi diplomatik araçlar çerçevesinde ele alınması, çözüm arayışlarına katkı sağlayabilecek seçenekler arasında değerlendirilebilir. Aksi durumda Kıbrıs meselesinin, Doğu Akdeniz'deki enerji alanındaki iş birliği süreçlerini etkilemeye devam etmesi olası görünmektedir.

Sonuç olarak Mavi Vatan doktrini bağlamında Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikası, klasik güvenlik yaklaşımının ötesine geçerek enerji, hukuk, diplomasi ve deniz gücünü bütüncül bir stratejik çerçevede bir araya getirmektedir. Bununla birlikte bu yaklaşımın uzun vadeli başarısı, ekonomik sürdürülebilirlik, uluslararası hukuk ilkeleriyle uyumlu uygulamalar, etkin diplomatik kapasite ve bölgesel iş birliği olanaklarının geliştirilmesiyle yakından ilişkilidir. Bu çerçevede Doğu Akdeniz'de uzun vadeli istikrarın ve sürdürülebilir stratejik etkinliğin, uluslararası hukuk ilkelerini gözetken, caydırıcılık kapasitesini koruyan ve diplomatik iş birliği mekanizmalarını etkin biçimde kullanabilen aktörler tarafından desteklenmesinin daha olası olduğu değerlendirilmektedir.

Author Contributions

Tansu Yardımcı solely conceived and designed the study, conducted the literature review, performed the document analysis, interpreted the findings, drafted the manuscript, revised the manuscript critically for important intellectual content, and approved the final version for publication.

Kaynaklar

East Mediterranean Gas Forum. (2020). *Statute of the East Mediterranean Gas Forum*. Cairo.

European Commission. (2024). *REPowerEU plan*.
https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_en

European Council. (2020, October 1–2). *Special meeting of the European Council (EUCO 13/20): Conclusions*. <https://www.consilium.europa.eu/media/45910/021020-euco-final-conclusions.pdf>

Gürdeniz, C. (2019). *Mavi Vatan yazıları*. Kırmızı Kedi Yayınları.

International Court of Justice. (1969). *North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark; Federal Republic of Germany/Netherlands), Judgment*, I.C.J. Reports 1969, p. 3.

International Energy Agency. (2023). *World Energy Outlook 2023*. IEA.

International Energy Agency. (2024). *World Energy Outlook 2024*. IEA.

International Tribunal for the Law of the Sea. (2012). *Dispute concerning delimitation of the maritime boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal (Bangladesh/Myanmar), Judgment of 14 March 2012*, ITLOS Reports 2012.

Kaplan, R. D. (2012). *The revenge of geography: What the map tells us about coming conflicts and the battle against fate*. Random House.

Klein, N. (2011). *Maritime security and the law of the sea*. Oxford University Press.

Mahan, A. T. (1987). *The influence of sea power upon history, 1660–1783*. Dover Publications. (Original work published 1890).

Shaffer, B. (2013). Natural gas supply stability and foreign policy. *Energy Policy*, 56, 114–125.

Tanaka, Y. (2019). *The international law of the sea* (3rd ed.). Cambridge University Press.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2019). 7195 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun. <https://www.tbmm.gov.tr>

United Nations. (1982). *United Nations Convention on the Law of the Sea*. https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

United Nations. (2001). *Letter dated 2 March 2001 from the Permanent Representative of Turkey to the United Nations addressed to the Secretary-General* (A/55/950). <https://undocs.org/A/55/950>

United Nations. (2019). *Letter dated 13 November 2019 from the Permanent Representative of Türkiye to the Secretary-General* (A/74/550). <https://undocs.org/A/74/550>

United States Geological Survey. (2010). *Assessment of undiscovered oil and gas resources of the Levant Basin Province*. U.S. Geological Survey.

Yaycı, C. (2011). Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında Libya'nın rolü ve etkisi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 7(14), 17–42.

Yergin, D. (2020). *The new map: Energy, climate and the clash of nations*. Penguin Press.